

Simon McBurneys **ogenschijnlijk losse structuur** geeft de acteurs stuk voor stuk de ruimte uit te pakken in Tsjechovs *De kersentuin*.

De kersentuin
Theater

Van Anton Tsjechov, door ITA.
Regie Simon McBurney.
16/6, Stadschouwburg, Amsterdam.
Daar t/m 23/6.
Tournée dit najaar.

Hoe Chris Nietvelt balanceert op de rand van geëxalteerde inleving en diepe treurnis is grote klasse.

Onder de sterrenhemel in het open veld wordt feestgevierd met muziek en dans, bier en zoenen. Af en toe valt een ster. Maar niemand doet een wens, die vallende sterren zijn een voorbode van wat de mensheid te wachten staat: de volledige ondergang van de aarde.

Althans, dat valt op te maken uit Simon McBurneys versie van *De kersentuin* van Anton Tsjechov. Hij regisseert dit stuk bij Internationaal Theater Amsterdam (ITA), als onderdeel van het Holland Festival. Afgelopen zondag ging het in première en daar werd reikhalzend naar uitgekeken, want McBurney is een internationaal gelauwerde theatermaker en operaregisseur.

Vooraf werd uit de persberichten duidelijk dat hij Tsjechovs stuk zou actualiseren en overbrengen van 1904 naar de jaren zeventig van de vorige eeuw. Dat klopt slechts ten dele en geldt enkel voor de kostuums en voor de hier en daar bijgeschreven of aangepaste zinnen over klimaatproblemen, de kloof tussen arm en rijk en de noodzaak tot sociale woningbouw. Verder is zijn voorstelling onnadrukkelijk geactualiseerd en behoorlijk trouw aan Tsjechovs originele tekst en personages. Dat

levert in dit geval een inventieve, verrassende, volkomen geloofwaardige en naar het eind toe hartverscheurend mooie voorstelling op.

De kersentuin anno 1904 in het kort: de kersentuin bij het landhuis van de berooide weduwe Amanda moet worden verkocht zodat ze haar schulden kan aflossen. Nadat ze eerst haar man verliest en vlak daarna haar zoontje, vertrekt Amanda naar Parijs. Daar treft ze een minnaar die op haar zak leeft. Berooid keert ze terug naar Rusland, waar de koopman Steven haar kersentuin wil verkopen om er zomerhuisjes op te bouwen. De kersentuin brengen niets meer op, maar de vakantiehuisjes trekken toeristen – en dus geld. Zo gaat *De kersentuin* over het afscheid nemen van het vertrouwen en over de nieuwe tijd die zich aankondigt.

In *De kersentuin* anno 2019 zet Simon McBurney zijn veertien perso-

nages neer op een houten vlonder, waarin je zowel een eiland als een dobberend vlot kunt herkennen. De enorme lege ruimte daaromheen is bij hem een soort niemandsland waar in het halfduister af en toe iemand ronddoelt. Vaak is er sprake van georganiseerde chaos, dan weer zet hij de schijnwerpers letterlijk op zijn personages, die onderling veel te verhapstukken hebben.

Door middel van serene projecties – een witte kersentuin, de contouren van Parijs, landschappen met koeltoeren van kerncentrales, het bos van vroeger in al zijn groene weelde – bepaalt McBurney de sfeer. Aangevuld met een ingenieus geluidsdecor met vogeltjes, dichtslaande deuren en tenslotte het snerpend geluid van zagen die de bomen omhakken.

In deze ogenschijnlijk losse structuur krijgen de acteurs van ITA stuk voor stuk de ruimte om uit te pakken. Met in de voorste linie Chris Nietvelt

(Amanda) en Gijs Scholten van Aschat (Steven).

Nietvelt, gekleed in kleurrijke soepjurken die haar niettemin elegant staan, balanceert op de rand van geëxalteerde inleving en diepe treurnis. Hoe zij het verdriet over de dood van haar zoontje ineens omzet in zogenaamde stoerheid en later in slow motion in elkaar zakt als ze hoort dat de kersentuin is verkocht: het is grote klasse.

Scholten van Aschat maakt van de koopman een monumentale rol. Met zijn tekstbehandeling, zijn alsmaar bewegende armen, zijn drift én compassie denderd hij door deze bijna vergane wereld. De personages zijn allemaal net even aangezet en voortdurend overstuurd, maar ze doen dat heel goed.

Met een speciale vermelding voor Janni Goslinga als de in alles gedesillusioneerde Clara: prachtig als ze aan het slot zelfs haar laatste hoop op een beter leven onder haar betraande ogen ziet verdampen.

Naar het eind toe zet McBurney de zaken op scherp: niet alleen de kersentuin, maar deze hele aarde is gedoemd te verdwijnen. In het slotdeel zien we de laatste bewoners op een rij, met hun gezichten naar ons toe, te midden van kaalslag en roofoverval. Elk personage krijgt nog even een spotje op zich gericht, totdat ook dat langzaam dooft. Daarna rest enkel nog een dodenkelder.

Hein Janssen

* KERSENTUINEN IN NEDERLAND

Regisseur Simon McBurney is lang niet de eerste die zich in Nederland aan *De kersentuin* waagt.

Het Nederlandse theater kent een rijke traditie van enceneringen van *De kersentuin*.

Bijna elke zichzelf respecterende regisseur heeft zijn of haar tanden erin gezet.

Erik Vos, Gerardjan Rijnders, Hans Croiset en Johan Simons kwamen in de loop der jaren met een eigen visie op Tsjechovs laatste stuk.

De mooiste kwam uit de koker van Peter Zadek. De Duitser regisseerde toen het Wiener Burgtheater, dat hier in 1998 ook in het Holland Festival te zien was. Topactrice Angela Winkler speelde destijds de ruisende hoofdrol.

Dansen op de vulkaan in *De kersentuin*.
Foto Henri Verhoef